

คำวินิจฉัยของ นายมงคล สระฐานิ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑/๒๕๕๒

วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒

เรื่อง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิบสองคน คัดค้านว่ามติของพรรคประชากรไทยที่ให้พ้นจากสมาชิกพรรคมีลักษณะตามมาตรา ๔๗ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญ

นายวัฒนา อัสวเหม กับคณะรวมสิบสองคน ยื่นคำร้องลงวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๑ ว่า ผู้ร้องทั้งสิบสองเป็นสมาชิกพรรคประชากรไทยและเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชากรไทย ได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๑ ให้ลบชื่อผู้ร้องทั้งสิบสองออกจากทะเบียนพรรค โดยกล่าวหาว่า ผู้ร้องทั้งสิบสองไม่ปฏิบัติตามหัวหน้าพรรคที่ให้สนับสนุน พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ หัวหน้าพรรคชาติพัฒนาเป็นนายกรัฐมนตรี ผู้ร้องทั้งสิบสองฝ่าฝืนมติพรรคโดยไปร่วมรัฐบาลกับพรรคประชาธิปัตย์ ผู้ร้องทั้งสิบสองไม่ปฏิบัติตามมติของกรรมการบริหารพรรคในการประชุมลงมติในสภาผู้แทนราษฎร และผู้ร้องทั้งสิบสองดูหมิ่นให้ร้ายต่อพรรคประชากรไทยและหัวหน้าพรรคประชากรไทย เป็นเหตุให้ผู้ร้องทั้งสิบสองสิ้นสุดสมาชิกภาพจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๑๘ (๘) จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า มติของพรรคประชากรไทยดังกล่าวเป็นมติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย คือ พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๕ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๒๖ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๒ และเข้าลักษณะตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๗ วรรคสาม เพื่อผู้ร้องทั้งสิบสองมีสิทธิเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นภายในสามสิบวัน ตามมาตรา ๑๑๘ (๘) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พรรคประชากรไทยโดย นายสมักร สุนทรเวช หัวหน้าพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ และ นายสมักร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคประชากรไทย ผู้ถูกร้องที่ ๒ ยื่นคำชี้แจงลงวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๑ ว่า เมื่อต้นเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๐ พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรีได้ลาออกจากตำแหน่ง แต่พรรคร่วมรัฐบาล ๖ พรรค คือ พรรคความหวังใหม่ พรรคชาติพัฒนา พรรคกิจสังคม พรรคประชากรไทย พรรคเสรีธรรม และพรรคมวลชน ได้ประกาศที่จะร่วมจัดตั้งรัฐบาลต่อไป โดยจะสนับสนุน พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ หัวหน้าพรรคชาติพัฒนาเป็นนายกรัฐมนตรี ผู้ถูกร้องจึงได้ดำเนินการให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคประชากรไทยทั้งหมด รวม ๑๘ คน ลงชื่อสนับสนุน พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ มอบให้

ผู้ร้องที่ ๒ ซึ่งเป็นหัวหน้าพรรคเสนอต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร แต่ภายหลังผู้ร้องทั้งสองกลับถอนชื่อออกแล้วลงมติกันในกลุ่มหันไปสนับสนุน นายชวน หลีกภัย หัวหน้าพรรคฝ่ายค้านในขณะนั้น เป็นนายกรัฐมนตรีแทน ผู้ร้องทั้งสองถือว่าการกระทำของผู้ร้องทั้งสองเป็นการทำลายระบบพรรคการเมืองในระบบประชาธิปไตย ทำให้เกิดความเสียหายและแตกความสามัคคีในพรรคประชากรไทย และเป็นการฝ่าฝืนข้อบังคับพรรค ข้อ ๓๕ ข้อ ๔๐ และข้อ ๔๒ ซึ่งคณะกรรมการบริหารพรรคประชากรไทย ได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ว่า ไม่ร่วมรัฐบาลของ นายชวน หลีกภัย การลบชื่อผู้ร้องทั้งสองออกจากทะเบียนพรรคประชากรไทยได้ดำเนินการเป็นขั้นตอนตามระเบียบข้อบังคับของพรรค ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ และตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ การใช้ข้อบังคับของพรรคต้องด้วยบทเฉพาะกาล มาตรา ๕๓ มติของพรรคประชากรไทยเมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๑ ที่ลบชื่อผู้ร้องทั้งสองออกจากทะเบียนพรรคเป็นมติที่ชอบแล้ว

ข้อเท็จจริงโดยสรุป

ผู้ร้องทั้งสองเป็นสมาชิกพรรคประชากรไทย และเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๕ โดยมีรายชื่อดังต่อไปนี้

ผู้ร้องที่ ๑	นายวัฒนา อัสวเหม	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสมุทรปราการ
ผู้ร้องที่ ๒	พลอากาศเอก สมบุญ ระหงษ์	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสมุทรปราการ
ผู้ร้องที่ ๓	นายยิ่งพันธ์ มนะสิการ	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดพิษณุโลก
ผู้ร้องที่ ๔	นายประกอบ สังข์โต	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนนทบุรี
ผู้ร้องที่ ๕	นายมัน พัทธโนทัย	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสมุทรปราการ
ผู้ร้องที่ ๖	นายสำเร็จ อัจฉริยะประสิทธิ์	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนนทบุรี
ผู้ร้องที่ ๗	นายสมพร อัสวเหม	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสมุทรปราการ
ผู้ร้องที่ ๘	นายไกรสิทธิ์ ไกรสิทธิพงศ์	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดพิษณุโลก
ผู้ร้องที่ ๙	นายสุชาติ บรรดาศักดิ์	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนนทบุรี
ผู้ร้องที่ ๑๐	นายพูนผล อัสวเหม	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสมุทรปราการ
ผู้ร้องที่ ๑๑	นายฉลอง เรียวแรง	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนนทบุรี
ผู้ร้องที่ ๑๒	นายทนุศักดิ์ เล็กอุทัย	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุดรธานี

พรรคประชากรไทย ผู้ร้องที่ ๑ มีนายสมัคร สุนทรเวช ผู้ร้องที่ ๒ เป็นหัวหน้าพรรค ได้จัดทะเบียนพรรคต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ทะเบียนเลขที่ ๖/๒๕๒๕ วันรับจดทะเบียนวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๒๕ ในการเลือกตั้งวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๕ มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

สังกัดพรรค จำนวน ๑๘ คน คือ ผู้ถูกร้องที่ ๒ นางลลิตา ฤกษ์สำราญ นายสุมิตร สุนทรเวช นายสนิท กุลเจริญ นายชัยศักดิ์ ศิริวัฒน์ นายห้างทอง ธรรมวัฒน์ และผู้ร้องทั้งสิบสอง พรรคประชากรไทย ได้ร่วมรัฐบาลซึ่งมี พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ หัวหน้าพรรคความหวังใหม่เป็นนายกรัฐมนตรี ต่อมา ประเทศไทยประสบวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ ลาออกจากตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี เมื่อต้นเดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๐ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคร่วมรัฐบาลเดิม ได้แสดงเจตจำนงจะร่วมจัดตั้งรัฐบาลบริหารประเทศต่อไป โดยตกลงสนับสนุนให้ พลเอก ชาติชาย ชุณหะวัณ หัวหน้าพรรคชาติพัฒนาเป็น นายกรัฐมนตรี ต่อมาวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ พรรค เสรีธรรมและพรรคกิจสังคมได้หันไปสนับสนุน นายชวน หลีกภัย หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์เป็น นายกรัฐมนตรี ทำให้เสียงสนับสนุนของพรรคร่วมรัฐบาลเดิมเหลือเพียง ๑๕๗ เสียง ส่วนเสียงสนับสนุน นายชวน หลีกภัย มีจำนวน ๑๕๖ เสียง การจัดตั้งรัฐบาลขึ้นบริหารประเทศจึงทำได้ยาก ประกอบกับ ประชาชนไม่เชื่อถือการบริหารบ้านเมืองของกลุ่มรัฐบาลเดิมและต้องการให้ นายชวน หลีกภัย จัดตั้ง รัฐบาลเพื่อแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคประชากรไทยจึงเรียกประชุมกัน เสียงส่วนใหญ่ให้สนับสนุน นายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี ผู้ร้องทั้งสิบสอง นายชัยศักดิ์ ศิริวัฒน์ และนายห้างทอง ธรรมวัฒน์ รวมทั้งหมด ๑๔ คน ได้ทำหนังสือแสดงเจตจำนงขอถอนการสนับสนุน พลเอก ชาติชาย ชุณหะวัณ และทำหนังสือสนับสนุน นายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรีเสนอต่อ ประธานสภาผู้แทนราษฎร ทำให้นายชวน หลีกภัย ได้รับเสียงสนับสนุน ๒๑๐ เสียง ส่วนพลเอก ชาติชาย ชุณหะวัณ เหลือเสียงสนับสนุนเพียง ๑๘๓ เสียง วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง นายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ผู้ร้องที่ ๑ ถึงที่ ๔ ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี คือ

ผู้ร้องที่ ๑ นายวัฒนา อัสวเหม	เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
ผู้ร้องที่ ๒ พลอากาศเอก สมบุญ ระหงษ์	เป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
ผู้ร้องที่ ๓ นายยิ่งพันธ์ มนะสิการ	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ
ผู้ร้องที่ ๔ นายประกอบ สังข์โต	เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงานฯ

ต่อมาวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ คณะรัฐมนตรีได้เข้าเฝ้าถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หลังจากนั้นวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ พรรคประชากรไทยได้มีการประชุม คณะกรรมการบริหารพรรคและที่ประชุมได้มีมติไม่เข้าร่วมเป็นรัฐบาลกับฝ่ายที่นายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี ต่อมาวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๔๑ สมาชิกพรรคประชากรไทย ๓๐ คน ได้ยื่น หนังสือร้องเรียนกล่าวหาผู้ร้องทั้งสิบสองรวม ๔ ข้อ คือ

๑. ผู้ร้องทั้งสองไม่ปฏิบัติตามผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ให้สนับสนุน พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี

๒. ผู้ร้องทั้งสองฝ่าฝืนมติพรรคไปร่วมรัฐบาลกับพรรคประชาธิปัตย์

๓. ผู้ร้องทั้งสองไม่ปฏิบัติตามมติของกรรมการบริหารพรรคในการประชุมลงมติไม่ไว้วางใจ รัฐบาลในสภาผู้แทนราษฎร

๔. ผู้ร้องทั้งสองดูหมิ่นให้ร้ายพรรคประชากรไทย และหัวหน้าพรรคประชากรไทย

พรรคประชากรไทยได้พิจารณาเมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๑ โดยมีกรรมการบริหารมาประชุม ๕๕ คน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ถูกกล่าวหา คือ ผู้ร้อง ๑๒ คน รวมทั้งหมด ๖๗ คน มีมติให้ลบชื่อ ผู้ร้องทั้งสองออกจากความเป็นสมาชิกพรรคตามข้อบังคับพรรคข้อ ๔๖ (๕) และข้อ ๔๗ ด้วยคะแนน ๕๔ เสียงต่อ ๑๒ เสียง เป็นผลให้ผู้ร้องทั้งสองหมดจากสมาชิกภาพของพรรคประชากรไทย นับแต่วันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๑ ผู้ร้องทั้งสองจึงยื่นอุทธรณ์ต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยให้ผู้ร้อง ทั้งสองมีสิทธิเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอื่นภายในสามสัปดาห์ ตามมาตรา ๑๑๘ (๘) ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย

ได้พิเคราะห์แล้ว เห็นว่า ผู้ร้องทั้งสองได้ยื่นคำร้องอุทธรณ์ ตามมาตรา ๑๑๘ (๘) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งมาตรา ๑๑๘ บัญญัติว่า “สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง เมื่อ

๑๓๑

(๘) ลาออกจากพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก หรือพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกมีมติ ด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารของพรรคการเมืองและสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองนั้น ให้พ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่ลาออกหรือพรรคการเมืองมีมติ เว้นแต่สมาชิก สภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นได้อุทธรณ์ต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสามสัปดาห์นับแต่วันที่พรรคการเมืองมีมติ กัดค้านว่ามติดังกล่าวมีลักษณะ ตามมาตรา ๔๗ วรรคสาม ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติดังกล่าว มิได้มีลักษณะ ตามมาตรา ๔๗ วรรคสาม ให้ถือว่าสมาชิกภาพสิ้นสุดลงนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย แต่ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติดังกล่าวมีลักษณะ ตามมาตรา ๔๗ วรรคสาม สมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรผู้นั้นอาจเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ภายในสามสัปดาห์นับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญ วินิจฉัย”

มาตรา ๔๗ วรรคสาม บัญญัติว่า “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง กรรมการบริหารของพรรคการเมือง หรือสมาชิกพรรคการเมืองตามจำนวนที่กำหนดในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ซึ่งเห็นว่ามีมติหรือข้อบังคับในเรื่องใดของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้นจะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย”

ผู้ร้องทั้งสองได้อุทธรณ์ต่อศาลรัฐธรรมนูญมีประเด็นต้องวินิจฉัยเบื้องต้นว่า มติของพรรคประชากรไทยที่ลงชื่อผู้ร้องทั้งสองออกจากทะเบียนพรรคเมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๑ เป็นมติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย คือ ขัดต่อพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๔ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๒๖ และขัดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๒ เพราะคะแนนที่ลงชื่อผู้ร้องมีเพียง ๕๕ เสียง แต่ตามกฎหมายจะต้องใช้เสียงทั้งหมดถึง ๕๖ เสียง และต้องลงมติโดยการลงคะแนนลับเท่านั้น ไม่ใช่ลงคะแนนโดยเปิดเผย และการเลือกตั้งกรรมการบริหารเพิ่มของพรรคประชากรไทย จำนวน ๑๑ คน ในการประชุมใหญ่สามัญครั้งที่ ๑/๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ และเพิ่ม ๑๘ คน เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๕๑ ไม่ถูกต้องตามข้อบังคับของพรรคและไม่สุจริตนั้น

พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๔ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๒๖
บัญญัติว่า “สมาชิกภาพของสมาชิกสิ้นสุดลงเมื่อ

๑๓๑

(๓) พรรคการเมืองสั่งให้ออกตามข้อบังคับ

๑๓๑

การสิ้นสุดของสมาชิกภาพตาม (๓) ในกรณีที่สมาชิกนั้นดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย มติของพรรคการเมืองต้องเป็นมติของที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารของพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองนั้น และมติดังกล่าวต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนคณะกรรมการบริหารและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองนั้น ทั้งหมดการลงมติดังกล่าวให้ลงคะแนนเสียงโดยวิธีเปิดเผยเท่านั้น”

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๒ บัญญัติว่า
“สมาชิกภาพของสมาชิกสิ้นสุดลงเมื่อ

๑๓๑

(๔) พรรคการเมืองมีมติให้ออกตามข้อบังคับพรรคการเมือง

ฯลฯ

การสิ้นสุดของสมาชิกภาพตามวรรคหนึ่ง (๔) ถ้าสมาชิกผู้นั้นดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย มติของพรรคการเมืองต้องเป็นมติของที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองนั้นและมติดังกล่าวต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองทั้งหมด และการลงมติให้ลงคะแนนลับ...ฯลฯ...”

ข้อบังคับพรรคประชากรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๕๕๐
หมวด ๑๒ ว่าด้วยการลงโทษสมาชิก “ข้อ ๔๖ เมื่อการพิจารณาสิ้นสุดลง คณะกรรมการบริหารมีอำนาจสั่งการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

- (๑) ให้ระงับเรื่องกล่าวหา
- (๒) ให้ยกข้อกล่าวหา
- (๓) ว่ากล่าวตักเตือน
- (๔) ภาคทัณฑ์
- (๕) ลบชื่อออกจากทะเบียน”

“ข้อ ๔๗ คำสั่งตามข้อ ๔๖ (๕) จะมีได้ต่อเมื่อคณะกรรมการบริหารลงมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของคณะกรรมการบริหาร

ในกรณีที่สมาชิกผู้นั้นดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย ต้องมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า ๓ ใน ๔ ของที่ประชุมร่วมกันของคณะกรรมการบริหารของพรรคและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรค การลงมติตามวรรคนี้ให้ลงคะแนนเสียงโดยวิธีเปิดเผยเท่านั้น”

เห็นว่า พรรคประชากรไทยได้จดทะเบียนเป็นพรรคการเมืองในปี ๒๕๒๕ ข้อบังคับพรรคฉบับแรก คือ ข้อบังคับพรรคประชากรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๕ ต่อมา พ.ศ. ๒๕๕๐ พรรคประชากรไทยได้ยกเลิกข้อบังคับเดิมแล้วใช้ข้อบังคับใหม่ คือ ข้อบังคับพรรคประชากรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งมีความในข้อ ๒ ว่า “ให้ยกเลิกข้อบังคับพรรคประชากรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๕ และให้ใช้ข้อบังคับนี้แทนตั้งแต่วันที่ได้รับแจ้งการยอมรับการเปลี่ยนแปลงจากนายทะเบียนพรรคการเมืองเป็นต้นไป” และนายทะเบียนพรรคการเมือง (ปลัดกระทรวงมหาดไทย) ได้จดทะเบียนยอมรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคประชากรไทย เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๐ แล้วการที่พรรคประชากรไทยมีมติ เมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๑ ลบชื่อผู้ร้องทั้งสองออกจากทะเบียนพรรค

จึงเป็นการปฏิบัติตามข้อบังคับพรรคประชากรไทยนี้ การที่ผู้ร้องทั้งสองอ้างว่าข้อบังคับพรรคประชากรไทย ข้อที่ ๔๗ ขัดต่อพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๔ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๒๖ ซึ่งบัญญัติให้ใช้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนคณะกรรมการบริหารและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของพรรคการเมืองทั้งหมด ซึ่งจะต้องใช้คะแนนเสียงขั้บไล่ถึง ๕๖ เสียง แต่พรรคประชากรไทย นับคะแนนได้เพียง ๕๔ เสียงนั้น เห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้ประกาศใช้บังคับเป็นกฎหมายเมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ มีมาตรา ๓ บัญญัติ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๔ และพระราชบัญญัติพรรคการเมือง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ แล้ว ดังนั้น ในวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๔๑ ซึ่งพรรคประชากรไทยมีมติดังกล่าว พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๔ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๒๖ จึงถูกยกเลิกและไม่มีผลบังคับตามกฎหมาย

ส่วนที่ผู้ร้องทั้งสองอ้างว่า พรรคประชากรไทยมีมติโดยคะแนนเสียงไม่ถึง ๕๖ เสียง และลงมติเปิดเผย ขัดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๒ นั้น เห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้มีบทเฉพาะกาล มาตรา ๕๓ บัญญัติว่า “ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับให้นายทะเบียนมีหนังสือแจ้งให้พรรคการเมือง ตามมาตรา ๕๒ และพรรคการเมือง ซึ่งนายทะเบียนได้รับแจ้งการจัดตั้งไว้ตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๔ อยู่ก่อนวันที่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ดำเนินการจัดให้มีการประชุมเพื่อกำหนดนโยบายพรรคการเมือง ข้อบังคับพรรคการเมือง หรือเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคการเมืองแล้วแต่กรณี ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามมาตรา ๕ และดำเนินการอื่นใดให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และให้พรรคการเมืองดังกล่าว ดำเนินการตามที่ได้รับแจ้งจากนายทะเบียนให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งจากนายทะเบียน

เมื่อได้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้หัวหน้าพรรคการเมืองแจ้งนายทะเบียนทราบภายใน สิบห้าวัน ทั้งนี้ ให้นำมาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ มาตรา ๑๗ มาตรา ๑๘ และมาตรา ๑๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

จากผลของบทเฉพาะกาลดังกล่าว นายทะเบียนพรรคการเมือง (ประธานกรรมการการเลือกตั้ง) ได้มีหนังสือแจ้งให้พรรคประชากรไทยดำเนินการ ซึ่งพรรคประชากรไทยได้จัดประชุมให้มีข้อบังคับ พรรคประชากรไทย พ.ศ. ๒๕๒๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๑ และหัวหน้าพรรค ประชากรไทยได้แจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมือง ซึ่งนายทะเบียนพรรคการเมืองได้มีหนังสือตอบรับ

ลงวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ ให้ใช้ข้อบังคับพรรคประชากรไทย พ.ศ. ๒๕๒๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ ตั้งแต่วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ เป็นต้นไป จึงเห็นได้ว่าขณะพรรคประชากรไทยมีมติลบชื่อผู้ร้องทั้งสิบสองออกจากทะเบียนพรรคเมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๒ ยังไม่มีผลใช้บังคับ การที่พรรคประชากรไทยมีมติลบชื่อผู้ร้องทั้งสิบสองออกจากทะเบียนพรรคตามข้อบังคับพรรคประชากรไทย ข้อ ๔๗ จึงไม่ขัดต่อมาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๕ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๓๕ และไม่ขัดต่อมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑

ผู้ร้องทั้งสิบสองอ้างอีกว่า กรรมการบริหารพรรคประชากรไทยที่แต่งตั้งเพิ่ม จำนวน ๑๑ คน ในการประชุมใหญ่สามัญ ครั้งที่ ๑/๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ และการประชุมใหญ่สามัญ ครั้งที่ ๑/๒๕๕๑ เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๕๑ แต่งตั้งกรรมการบริหารพรรคเพิ่ม ๑๘ คน เป็นการกระทำที่ไม่ชอบ ไม่ถูกต้องตามข้อบังคับพรรคมีผลให้คณะกรรมการบริหารพรรคที่เพิ่มดังกล่าวไม่มีสิทธิลงมติลบชื่อผู้ร้องทั้งสิบสองนั้น เห็นว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีคำวินิจฉัยชี้ขาดที่ ๑/๒๕๕๑ เมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๑ ว่า การเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคประชากรไทยเพิ่มเติมแทนตำแหน่งที่ว่างดังกล่าวได้ดำเนินการถูกต้องตามข้อบังคับพรรคประชากรไทยและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ แล้ว และนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ตอบรับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคประชากรไทยที่เพิ่มตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๓ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๔๕ (๓) จากคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงฟังได้ว่ากรรมการบริหารพรรคประชากรไทยที่แต่งตั้งเพิ่มเติมมีสิทธิลงมติลบชื่อผู้ร้องทั้งสิบสองออกจากทะเบียนพรรคได้

จึงวินิจฉัยในประเด็นแรกว่า มติของพรรคประชากรไทยที่ลบชื่อผู้ร้องทั้งสิบสองออกจากทะเบียนพรรค เมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๑ เป็นมติที่ชอบ และมติของพรรคประชากรไทยดังกล่าวสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๘ (๘)

ส่วนประเด็นต่อไปซึ่งเป็นประเด็นหลักว่า มติของพรรคประชากรไทยดังกล่าวเข้าลักษณะ มาตรา ๔๗ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหรือไม่ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๗ วรรคสาม ได้บัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่ถูกมติพรรคให้พ้นจากการเป็นสมาชิกพรรคซึ่งมีผลให้สิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้ ๒ ประการ คือ ประการแรก มติพรรคขัดต่อสถานะและการ

ปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ ประการที่สอง มติพรรคขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เพราะรัฐธรรมนูญมีจุดประสงค์ส่งเสริมและพัฒนาระบบพรรคการเมืองให้เข้มแข็งและแข็งแรง ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗ (๔) บังคับผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมือง และมาตรา ๑๑๘ (๘) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสิ้นสุดสมาชิกภาพเมื่อลาออกจากพรรคการเมืองหรือถูกพรรคการเมืองที่สังกัดมีมติให้พ้นจากการเป็นสมาชิกพรรคเป็นต้น เนื่องจากระบบพรรคการเมืองเป็นองค์ประกอบสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย จึงมีแนวนโยบายสนับสนุนให้อำนาจพรรคการเมืองในการควบคุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยพรรคการเมืองมีข้อบังคับพรรคที่จะชี้แนะ แนวทาง ตลอดจนโทษสมาชิกพรรคการเมืองที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามนโยบายหรือข้อบังคับพรรคได้ ผู้ร้องทั้งสองสืบสองถูกสมาชิกพรรคประชากรไทยกล่าวหาว่ารวม ๔ ข้อ คือ

๑. ผู้ร้องทั้งสองไม่ปฏิบัติตามผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ให้สนับสนุน พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี
๒. ผู้ร้องทั้งสองฝ่าฝืนมติพรรคไปร่วมรัฐบาลกับพรรคประชาธิปัตย์
๓. ผู้ร้องทั้งสองไม่ปฏิบัติตามมติของกรรมการบริหารพรรคในการประชุมลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาลในสภาผู้แทนราษฎร

๔. ผู้ร้องทั้งสองคูหมีนให้ร้ายพรรคประชากรไทย และหัวหน้าพรรคประชากรไทย

ข้อกล่าวหาที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ เป็นเรื่องและผู้ร้องทั้งสองไม่ปฏิบัติตามนโยบายและฝ่าฝืนมติพรรคและข้อบังคับพรรคซึ่งเป็นปัญหาสำคัญจะได้วินิจฉัยต่อไป ส่วนข้อกล่าวหาที่ ๔ เป็นเรื่องประกอบและไม่สำคัญ ไม่จำเป็นต้องวินิจฉัย ผู้ร้องทั้งสองอ้างว่า การที่ผู้ร้องทั้งสองกับ นายชัยภักดิ์ ศิริวัฒน์ และนายห้างทอง ธรรมวัฒน์ะ รวมทั้งหมด ๑๔ คน ได้ประชุมกันและทำหนังสือแสดงเจตจำนงขอลอนการสนับสนุน พลเอก ชาติชาย ชุณหะวัณ และทำหนังสือสนับสนุน นายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรีเสนอต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรเพราะสถานการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป และเป็นการใช้สิทธิของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๕๖ วรรคสี่ ซึ่งบัญญัติว่า

“การออกเสียงลงคะแนนเลือกหรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งใดให้กระทำการลับเว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญนี้ และสมาชิกย่อมมีอิสระและไม่ถูกผูกพันโดยมติของพรรคการเมืองหรืออาณัติอื่นใด” และมาตรา ๑๕๗ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญซึ่งบัญญัติว่า

“ในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ที่ประชุมวุฒิสภา หรือที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา สมาชิกผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำใดในทางแถลงข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็นหรือออกเสียงลงคะแนน ย่อมเป็นเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใดมิได้”

จึงมีปัญหาว่า ผู้ร้องทั้งสองมีสิทธิที่จะทำหนังสือสนับสนุน นายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี ตามมาตรา ๑๕๖ วรรคสี่ และมาตรา ๑๕๗ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญได้หรือไม่ เห็นว่า มาตรา ๑๕๖ วรรคสี่ เป็นบทบัญญัติทั่วไป แต่ในหมวด ๗ เรื่องคณะรัฐมนตรี มีมาตรา ๒๐๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า

“ให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีการเรียกประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรกตามมาตรา ๑๕๕”

และมาตรา ๒๐๒ วรรคสาม บัญญัติว่า

“มติของสภาผู้แทนราษฎรที่เห็นชอบด้วยในการแต่งตั้งบุคคลใดให้เป็นนายกรัฐมนตรีต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร การลงมติในกรณีเช่นนี้ให้กระทำโดยการลงคะแนนโดยเปิดเผย”

เห็นได้ชัดว่า มาตรา ๒๐๒ เป็นบทบัญญัติเฉพาะหรือบทบัญญัติพิเศษที่ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีสิทธิออกเสียงให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีได้ โดยมีเงื่อนไขว่าการลงมติดังกล่าวให้กระทำโดยการลงคะแนนโดยเปิดเผย แต่ปรากฏว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้มีบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๗ วรรคท้าย บัญญัติมิให้นำมาตรา ๒๐๒ มาใช้บังคับจนกว่าจะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ ทั้งเมื่อพิเคราะห์ถึงวิธีการลงมติให้กระทำโดยเปิดเผยแสดงให้เห็นว่า เป็นการเปิดโอกาสให้พรรคสามารถตรวจสอบการลงมติของสมาชิกพรรคซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่าได้ปฏิบัติถูกต้องตามที่พรรคต้องการหรือไม่ จึงสรุปว่าการสนับสนุนให้บุคคลใดเป็นนายกรัฐมนตรีไม่ใช่การแต่งตั้งบุคคลตามมาตรา ๑๕๖ วรรคสี่ ของรัฐธรรมนูญ เพราะการจัดตั้งรัฐบาลหรือเลือกบุคคลใดดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีย่อมมีความหมายเป็นการสร้างเจตนาทางการเมืองให้กับพรรคการเมืองว่านโยบายทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ ฯลฯ ของพรรคที่ร่วมรัฐบาลจะต้องดำเนินไปในทิศทางเดียวกับนโยบายของรัฐบาล ดังนั้น มติของพรรคการเมืองจะเลือกผู้ใดเป็นนายกรัฐมนตรี หรือไม่เลือกผู้ใดเป็นนายกรัฐมนตรีจึงเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดของพรรคการเมืองซึ่งประกอบด้วยหัวหน้าพรรค กรรมการบริหารพรรค และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรค จะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบในที่ประชุมพรรคเท่านั้น พรรคประชากรไทยมีข้อบังคับพรรคข้อ ๓๔ ว่าด้วยเรื่องการจัดตั้งรัฐบาลว่า ให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการบริหารในการกำหนดตัวบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งในคณะรัฐมนตรีในกรณีที่พรรคจัดตั้งรัฐบาล หรือร่วมกับพรรคการเมืองอื่นจัดตั้งรัฐบาล ผู้ร้องทั้งสองได้สมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคประชากรไทยโดยผู้ร้องทั้งสองยอมรับและเห็นด้วยกับนโยบายของพรรคประชากรไทยที่กำหนดไว้รวม ๑๒ ข้อ และยอมรับจะปฏิบัติตามข้อบังคับพรรคประชากรไทยข้อ ๓๕ ว่า สมาชิกต้องยึดมั่นในอุดมการณ์ของพรรคตามที่ปรากฏในแนวนโยบายของ

พรรคและต้องปฏิบัติตามข้อบังคับพรรค และมติของคณะกรรมการบริหาร และข้อ ๔๒ ว่า สมาชิกจะต้องประพฤติตนมิให้เป็นที่เสียหายแก่พรรค ข้ออ้างของผู้ร้องทั้งสองว่า ผู้ร้องทั้งสองและคณะตกลงถอนการสนับสนุน พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ และสนับสนุน นายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นมูลเหตุและเป็นปัญหาสำคัญที่พรรคประชากรไทยลบชื่อผู้ร้องทั้งสองออกจากทะเบียนสมาชิกพรรค เพราะผู้ร้องทั้งสองเห็นว่าประชาชนไม่เชื่อถือการบริหารบ้านเมืองของกลุ่มรัฐบาลชุดเดิม แต่ต้องการให้นายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรีบริหารประเทศเพื่อแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ และมติของคณะกรรมการบริหารพรรคประชากรไทยที่ไม่ร่วมรัฐบาลของนายชวน หลีกภัย ซึ่งพรรคประชากรไทยมีมติเมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ หลังจากที่ผู้ร้องที่ ๑ ถึงที่ ๔ ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีร่วมรัฐบาลแล้ว ข้ออ้างดังกล่าวฟังไม่ได้ เพราะการสนับสนุนบุคคลใดเป็นนายกรัฐมนตรีเป็นเรื่องปกติธรรมดาทางการเมืองในการจัดตั้งรัฐบาลไม่ใช่กรณีพิเศษหรืออยู่ในสถานะคับขันที่จำเป็นอย่างยิ่งแต่อย่างใด และผู้ร้องทั้งสองทราบดีว่าการกระทำดังกล่าวจะต้องขัดกับมติพรรคประชากรไทยและขัดกับแนวนโยบายของพรรคด้วย ซึ่งมติของคณะกรรมการบริหารพรรคประชากรไทย เมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ผู้ร้องทั้งสองจะต้องปฏิบัติตามโดยไม่มีเงื่อนไขตราบใดที่ผู้ร้องทั้งสองยังเป็นสมาชิกของพรรคประชากรไทยอยู่ เมื่อผู้ร้องทั้งสองไม่มีสิทธิสนับสนุนบุคคลใดเป็นนายกรัฐมนตรี โดยอ้างมาตรา ๑๕๖ วรรคสี่ และปรากฏว่าไม่ได้มีการออกเสียงลงคะแนนเรื่องดังกล่าวในที่ประชุมของสภาผู้แทนราษฎร ผู้ร้องทั้งสองจึงไม่อาจอ้างว่าเป็นเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาดที่จะไม่ถูกนำไปเป็นเหตุฟ้องร้อง ตามมาตรา ๑๕๗ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญได้เช่นกัน

เมื่อพิเคราะห์มาตรา ๔๗ วรรคสามของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปัญหาว่าประการแรก มติพรรคประชากรไทยดังกล่าวจะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญหรือไม่ บทบัญญัติดังกล่าวเน้นว่าสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเฉพาะตามรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับเรื่องที่ถูกลงมติลบชื่อเท่านั้น แม้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๕ บัญญัติว่า

“สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาย่อมเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย และต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย”

เป็นบทบัญญัติที่ยอมรับฐานะของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่าเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย และต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทยไว้เป็นกรอบอย่างกว้างๆ มาตรานี้ไม่ได้บัญญัติถึงหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยตรง หน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีบัญญัติไว้ในมาตราอื่นๆ ของรัฐธรรมนูญ เช่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นฝ่าย

นิติบัญญัติมีหน้าที่หลักคือเป็นฝ่ายบัญญัติกฎหมายตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๙๒ ซึ่งบัญญัติว่า “ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้ก็แต่โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา” และมาตรา ๙๐ บัญญัติว่า “รัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา” และรัฐธรรมนูญฉบับนี้ประสงค์จะแยกการทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติออกจากการทำหน้าที่ฝ่ายบริหารโดยมาตรา ๑๑๘ (๗) บัญญัติให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงเมื่อได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรี จึงเห็นได้ว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่มีหน้าที่จัดตั้งรัฐบาล แต่เป็นหน้าที่ของพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดเป็นผู้มีหน้าที่จัดตั้งรัฐบาล การที่ผู้ร้องทั้งสองสนับสนุน นายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี เป็นการฝ่าฝืนมติพรรคและเป็นการกระทำไปโดยไม่มีหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ รวมทั้งผู้ร้องทั้งสองซึ่งไม่มีหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแต่ได้ฝ่าฝืนมติพรรค ประชากรไทยที่ให้ลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาลในสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๑ ดังนั้น มติพรรคประชากรไทยในวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๑ ให้ลบชื่อผู้ร้องทั้งสองออกจากทะเบียนสมาชิกพรรค จึงไม่ขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ

ส่วนปัญหาว่ามติพรรคประชากรไทยดังกล่าวขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือไม่ เห็นว่าหลักการดังกล่าวยึดถือ พรรคการเมืองเป็นสถาบันการเมืองที่จำเป็นต้องมี พรรคการเมืองมีความหมายและมีความสำคัญมาก พรรคการเมืองต้องควบคุมสมาชิกพรรคให้อยู่ในนโยบาย วินัย และระเบียบข้อบังคับของพรรค สมาชิก พรรคการเมืองต้องซื่อสัตย์และจงรักภักดีต่อพรรคตราบเท่าที่ยังเป็นสมาชิกพรรค รัฐบาลจากหลายพรรค ประกอบด้วยพรรคที่มีนโยบายทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ ฯลฯ ตรงกัน เมื่อมีรัฐบาลบริหารประเทศ ก็ต้องมีฝ่ายค้านคอยตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล พรรคการเมืองต่างๆ ผลัดกันเป็นฝ่ายรัฐบาล และฝ่ายค้าน การออกเสียงสนับสนุนหรือคัดค้านรัฐบาล พรรคการเมืองหนึ่งจะเลือกออกเสียงทางใด ทางหนึ่งเท่านั้น จะไม่มีการออกเสียงทั้งสนับสนุนและคัดค้านในขณะเดียวกัน เหล่านี้เป็นเรื่องปกติธรรมดา จะไม่มีกรณีที่พรรคการเมืองหนึ่งเป็นทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านด้วยในขณะเดียวกัน การที่ผู้ร้องทั้งสองสนับสนุนและเข้าร่วมรัฐบาลของ นายชวน หลีกภัย มีผลให้พรรคประชากรไทย ซึ่งมีหัวหน้าพรรค และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรค รวม ๖ คน เป็นฝ่ายค้าน ขณะที่ผู้ร้องทั้งสองอยู่ฝ่ายรัฐบาล และในการลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาลเมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๑ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรค ประชากรไทย รวม ๑๗ คน (นายชัยศักดิ์ ศิริวัฒน์ ขอลาออกจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร) ออกเสียงไม่ไว้วางใจรัฐบาล ๕ เสียง และไว้วางใจรัฐบาล ๑๒ เสียง เป็นเรื่องผิดปกติและไม่สอดคล้องกับ หลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เพราะผู้ร้อง

ทั้งสิบสองเป็นฝ่ายกระทำผิดหลักการเสียเอง ไม่ใช่พรรคประชากรไทยทำผิดหลักการดังที่ผู้ร้องทั้งสิบสองอ้าง
จึงเห็นได้ว่ามติพรรคประชากรไทยที่ให้ลบชื่อผู้ร้องทั้งสิบสองออกจากทะเบียนสมาชิกพรรคไม่ขัดหรือแย้งกับ
หลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยเหตุผล
ที่กล่าวมาโดยลำดับ จึงฟังได้ว่ามติของพรรคประชากรไทยที่ให้ลบชื่อผู้ร้องทั้งสิบสองออกจากทะเบียนพรรค
มิได้มีลักษณะ ตามมาตรา ๕๗ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแต่ประการใด

อาศัยเหตุดังกล่าวมา จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้องอุทธรณ์ของผู้ร้องทั้งสิบสอง

นายมงคล สระแก้ว

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ